



Banks can't change the world.
But the world can't change without banks.

Learn more at sebgroup.com



Een prototype van de Einstein-telescoop, één van de projecten die door het Groeifonds worden ondersteund. Jean-Pierre Geusens

In het kort

- De Tweede Kamer verwierp een D66-motie die steun uitspreekt voor Groeifonds.
- Minister Micky Adriaansens reageerde met opschorten van openstelling van het fonds.
- De toekomst van het fonds is hoogst onzeker en ligt nu vooral in handen van de formerende partijen.

Het Nationaal Groeifonds gaat voorlopig dicht en het is onduidelijk wanneer het weer opengaat. Minister Micky Adriaansens van Economische Zaken heeft dinsdag besloten tot deze 'pauze', nadat de Tweede Kamer zich had gekeerd tegen een oproep om het fonds juist overeind te houden.

Deze stap kan het definitieve einde betekenen van het Groeifonds, dat in 2020 werd opgericht om projecten voor de toekomstige economie van Nederland te steunen. Het fonds, bedoeld voor projecten die moeten 'bijdragen aan het duurzame verdienvermogen van Nederland', bevatte ooit €20 mrd. Of het fonds mag doorgaan, lijkt in handen te liggen van de vier formerende partijen PVV, NSC, VVD en BBB.

Het plotselinge besluit van Adriaansens volgt op een stemming dinsdagmiddag in de Kamer over twee moties van D66, die het fonds een warm hart toedraagt. De partij wil het fonds overeind houden en eiste snel duidelijkheid over de eerstvolgende aanvraagronde, die op 1 juni zou opengaan. De vier formerende partijen weigerden echter deze oproep te steunen en stemden tegen de moties.

Prioriteiten

Femke Zeedijk van NSC zei in een stemverklaring dat ze het 'belangrijk vindt te investeren in de toekomst van Nederland', maar dat het aan de formatietafel is om naar alle plannen te kijken. 'We willen ze allemaal op een rijtje leggen en prioriteiten en tijdslijnen bepalen. Het past niet in die lijn om dan toezeggingen te doen aan alleen het Groeifonds.'

Voor Adriaansens is de uitkomst van de stemming aanleiding om te verkondigen dat 'de vierde ronde van het Nationaal Groeifonds voor nu helaas wel op pauze gaat'. In het oorspronkelijke plan zouden bedrijven en instellingen hun aanvragen voor de ronde van dit jaar, die een omvang heeft van €3,4 mrd, per 1 juni kunnen indienen. Het fonds zit zo in elkaar dat zelfs een nieuw kabinet de aanvragen niet om budgettaire redenen kan afwijzen, zodra de officiële datum van indiening is aangebroken.

Voor een officiële openstelling op 1 juni moet de minister al op 1 april de zogeheten openstellingsregeling publiceren, met alle details voor de aanvragers. Volgens een woordvoester vindt de minister het geen goed idee om die stap te zetten, twaalf dagen nadat de Kamer weigert steun uit te spreken.

Pijnlijk

Veel bedrijven en instellingen waren bezig met de voorbereiding van de aanvragen: er waren al 61 zogeheten quick scans gedaan. In elke aanvraag zitten honderden uren werk. 'Dit is ongelooflijk pijnlijk', zegt René Corbijn van NLdigital, een van de aanvragers en spreekbuis van een groep voorstanders van het fonds. Hij wijst erop dat veel aanvragen afkomstig zijn van ad-hoc-samenwerkingsverbanden, die nu uit elkaar dreigen te vallen.

Adriaansens erkent dat het vervelend is voor de aanvragers. 'Voor alle bedrijven en organisaties die veel tijd en moeite hebben gestoken in de ontwikkeling van een voorstel is dit een teleurstelling', schrijft ze een reactie.

Er zit nog ongeveer €7 mrd in het fonds. Dat bedrag zou in de twee laatste rondes worden toegekend. Er zijn (voorlopige) subsidies toegekend aan onder meer de ontwikkeling van kwantumcomputers, zogeheten regeneratieve geneeskunde en de 'Einstein-telescoop' in Limburg. De politiek regelt het geld, een commissie van deskundigen beoordeelt de aanvragen.

Benzineaccijns

Van meet af aan hebben politici het fonds ook gezien als bron van financiering van andere zaken. Zo is er geld uitgehaald om een bestaande autotunnel in Zeeland vervroegd tolvrij te maken. En onlangs nog is €1 mrd uit het fonds gebruikt om een verhoging van de benzineaccijns met een jaar uit te kunnen stellen. In de Tweede Kamer wordt het Groeifonds soms gekscherend het Graaifonds genoemd.

De formerende partijen hadden hun oog ook al laten vallen op de miljardenfondsen – naast het Groeifonds is er een klimaatfonds en een stikstoffonds. De financiële wensen van de vier partijen zijn groot en daarom willen ze vrijelijk over deze miljarden kunnen beschikken. PVV-Kamerlid Rachel van Meetelen vroeg vorige maand al om het Groeifonds 'niet open te zetten zolang het kabinet demissionair is, omdat besteding aan het nieuwe kabinet is'.

Vragen om het omgekeerde

Er lag geen motie van de vier partijen om het fonds op te schorten. Maar na het wegstemmen van de D66-moties die het fonds moesten steunen, trekt de minister de politieke conclusie dat de Kamer in feite vraagt om een pauzestand.

NSC heeft in de stemverklaring wel gezegd dat het fonds wat haar betreft alsnog open kan als de partijen op 1 juni nog niet klaar zijn met formeren. Maar omdat de minister ruim voordien de eisen moet publiceren en het bovendien onduidelijk is of PVV, VVD en BBB er ook zo over denken, heeft die verklaring voorlopig geen gevolgen.

Volgens koepelorganisatie Universiteiten van Nederland is het Nationaal Groeifonds 'van groot belang' voor het stimuleren van innovatie en het verdienvermogen van Nederland. 'Het is daarom teleurstellend dat de motie die oproept om het Groeifonds te bestendigen is verworpen.'

Lees ook



Toekomst Groeifonds onzeker door motie Kamer